

N:o 142.

Af Herr J. Rundbäck: Angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om tillsättande af en finanskommitté samt anvisande för detta ändamål af ett förslagsanslag.

Hvar och en, som under den senare tiden med uppmärksamhet följt det nationella arbetet och landets utveckling, kan icke annat än förvåna sig öfver de hastiga och synbara framsteg fosterlandet i flera riktningar tagit. Att denna storartade utveckling ej kunnat försiggå utan stora ansträngningar och uppoffringar är känt och påtagligt. Staten och enskilde hafva dock lemnat dessa offer med beredvillighet under tillförsigt och förhoppning, att uppoffringarne skulle rikligen återgälda sig uti större trygghet, större nationel välmåga o. s. v. Ja, så har man påräknat, och derföre har man icke skytt några af de medel, som man tänkt sig skulle leda till ett så vackert och eftersträfvansvärdt mål. Sedan man emellertid förtroendefullt och utan att vara nogräknad om villkoren huru utvecklingen skedde, blott den skedde, nu i en följd af år, under en nästan alltjemt stegrad liflighet, hängifvit sig åt de glada förhoppningarne och de väntade stora behållningarne på de kostsamma insatserna; så torde tiden vara inne att företaga en vidräkning, en hopsummering af de erhållna resultaten, hvaraf bör framgå om man dragit vinster eller niter, eller, med andra ord, tiden är inne att tillse, om man närmar sig det afsedda målet och huru långt man i ty fall hunnit eller om man kommit på afvägar, hvilka aflägsna nationen från sagda mål. En sådan utredning om vår finansiella, statsekonomiska och hvarför ej tillägga sociala ställning synes mig vara desto angelägnare att med snaraste företaga, efter som andra förslag äro bragta å bane och redan under utredning, hvilka åsyfta så stora uppoffringar, så genomgripande förändringar i rikets försvars- och skatteväsende med mera hvad dit hörer, att dessa måste, i fall de kunna eller skola genomföras, medföra högst väsentliga ändringar och rubbningar i vårt nuvarande finanssystem och den nationella utvecklingen.

Att icke en enskild person, nej icke ens Riksdagen eller Regeringen såsom sådan, kan ingifva sig på en dylik utredning är nästan gifvet. Allt hvad den enskilde personen eller riksdagsmannen kan våga med en till säkerhet gränsande

visshet på förhand säga, utan att tro sig kunna blifva gendrifven, är, att flera af de åtgärder, som hitintills blifvit vidtagna för att trygga och lyfta nationen, icke på långt när i allo motsvarat de förväntningar man derom hyst. Må hända kunna å andra sidan vissa underlåtna åtgärder hafva bidragit dertill, att de hafda förväntningarne blifvit svikna. Skulden härtill må nu vara en eller båda af dessa orsaker, den bör i alla fall utredas, på det man må lära känna och undvika feltagen och der- efter inkomma på en sundare och solidare utvecklingsbana. Tiden, vexlingarne i tänkesätten och de menskliga behofven medföra för hvarje dag rubbningar i det bestående. Ett tillseende, en iakttagelse, med ett ord en pröfning af hvarifrån man utgått, hvar man befinner sig och hvarthän man går är alltså esomoftast nödvändig och skall alltid medföra, om den sker grundligt och oveldigt, stora fördelar. Efter mitt förmenande är tidpunkten för en dylik utredning nu inne, och som innevarande Riksdag, efter hvad man vill tro, befinner sig i den ställning, att den har tid taga behofvet af en dylik utredning under allvarligt begrundande, så tvekar jag icke att till dess bepröfvande framlägga efterföljande förslag.

Då jag emellertid här ofvan endast i allmänna ordalag påvisat hvad som skulle pröfvas och utredas, kan man likväl fordra att jag närmare bör angifva några speciellare omständigheter, hvilka förtjena att komma under pröfning, och af denna orsak vill jag antyda följande:

Det är känt, att under en följd af år och riksdagar hafva förslag i än en än en annan rigtning varit å bane för att till ett bättre ordna vårt bankväsende, dervid sedelutgifningsrätten, den solidariska ansvarigheten, Riksbankens och de enskilda bankernas ställning i och till staten och allmänheten m. m. varit föremål för meningsutbyte och afsedd rättelse, ehuru sådan ej egt rum, merendels af den orsak, att de framställda förslagen varit ensidiga, då deremot alla pröfningar af dylika viktiga spörsmål böra kunna omfatta alla till ett föremål hörande omständigheter.

Att vår *statshushållning* är på afvägar är allmänt känt, men svårigheten till en rättelse härutinnan bör icke afskräcka från försöken dertill;

att landets skuldsättning till utlandet tilltagit i oroväckande grad kan icke heller nekas, men rättelse härutinnan vinnes icke genom fromma önskningsar;

att landet för fördelen af sina jernvägar under deras korta tillvaro uppförat öfver 80 millioner mera än hvad de lemnat i nettobehållning är en sak, som förtjenar på det allvarligaste att uppmärksammas. Visserligen påstår man, att landet härför fått en riklig ersättning uti indirekt vinst; men hvar denna befinner sig gittar man icke uppvisa, ty jordbruket lider, trots ett rationellare bruks- sätt och goda skördar, af betryck, och svenska jorden skuldsättes allt mer och mer. De flesta näringarne föra ett tynande lif. Jernhandteringen, denna for- dom så rika näringskälla, synes gå sin undergång till mötes, utan att man vet hvad som skall sättas i stället.

Landets behof af utländska varor synes alltjemt öka sig, under det att hvad som därför skulle lemnas i utbyte på långt när icke förslår. Att detta i längden ej kan bära sig är påtagligt.

Den stora häpnadsväckande emigrationen af folk och arbetskrafter måste bedröfva hvarje fosterlandsvän. Är icke behofvet af en pröfning, om denna stora utvandring kan härleda sig från ekonomiska eller sociala orsaker, nödig? Jo visserligen är en opartisk och genomgående pröfning af dessa och många andra omständigheter af behofvet högeligen påkallad. Vi hafva visserligen en skatteregleringskomité, men dess uppgift, så stor och svår den än är, afser endast att få tillstånd och framlägga förslag till en tidsenlig skattejemkning, den har ej i uppdrag att tillse huru mycket svenska folket *bör skatta* eller hur långt man med fästadt afseende på medborgares pligt och förmåga att skatta har rätt att fordra af dem. Denna betydelsefulla uppgift skulle en finanskomité, förutom hvad ofvan blifvit nämnt, få att pröfva och lösa.

På grund af hvad jag sålunda andragit har jag äran hemställa,

att Riksdagen måtte besluta att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om tillsättandet, ju förr desto hellre, af en finans-komité, bestående af ett lämpligt antal kunnige, skicklige och erfarne personer, för att grundligt och oveldigt undersöka och utreda så väl landets finansiella tillstånd i allmänhet som dess samtliga penningeanstalters verksamhet och öfriga förhållanden, som dermed hafva sammanhang; äfvensom huru med statshushållningen, näringarnes tillstånd, den utländska skuldsättningen och emigrationen sig förhåller; samt att denna komité, efter en dylik grundlig undersökning och utredning af alla hithörande frågor, åläggas uppgöra och aflemna sådana förslag, som den anser vara nödiga och nyttiga för det allmännas gagn och bästa.

Äfven torde Riksdagen besluta anvisandet af ett förslagsanslag å 20,000 kronor, att utgå redan under år 1881, hvilket anslag ställes till Kongl. Maj:ts disposition för de med nu omförmälda komités ordnande och verksamhet förenade omkostnader.

Om remiss af denna motion till Stats-Utskottet anhålles vördsammast.

Stockholm den 28 Januari 1881.

J. Rundbäck.